

Izabela Wróblewska

Konferencja Naukowa "Wincenty Kraśiński i życie społeczno-kulturalne Warszawy i Królestwa Polskiego" (Opinogóra–Warszawa, 8–9 października 2015)

Niepodległość i Pamięć 23/1 (53), 357-364

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Izabela Wróblewska

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze

Konferencja Naukowa *Wincenty Krasiński i życie społeczno-kulturalne Warszawy i Królestwa Polskiego* (Opinogóra–Warszawa, 8–9 października 2015)

Generał Wincenty Krasiński to ojciec polskiego wieszczki romantycznego – Zygmunta, a także twórca potęgi swojego rodu w wieku XIX. W czasach napoleońskich zasłynął jako organizator i dowódca I Pułku Szwoleżerów Gwardii, heroicznych zdobywców wąwozu Somosierra i uczestników kilkudziesięciu innych bitew tego okresu, m. in. pod Wagram, Hanau czy Montmirail. To osoba bardzo silnie związana z Opinogorą, założyciel tutejszej rezydencji rodzinnej, a potem także ordynacji. To tutaj właśnie Krasiński postanowił stworzyć reprezentacyjną siedzibę, gniazdo rodowe sławiące nazwisko i podkreślające jego prestiż. Z kolei w Warszawie generał czynnie uczestniczył w życiu kulturalnym i politycznym. Związki Wincentego z tymi dwoma miejscami zdecydowały o zorganizowaniu dwudniowej konferencji poświęconej tej postaci.

Organizatorami spotkania zostały Muzeum Romantyzmu w Opinogórze i Muzeum Niepodległości w Warszawie. Koordynatorami projektu byli: w Opinogórze – dyrektor Roman F. Kochanowicz i Kierownik Działu Historii Rafał Wróblewski, w Warszawie – dyrektor dr Tadeusz Skoczek i Kierownik Działu Historii i Badań Naukowych dr Jolanta Załączny.

Celem konferencji było zapoznanie się z aktualnym stanem badań nad życiem i działalnością Wincentego Krasińskiego. Chodziło o jego aktywność zarówno na polu polityki czy wojskowości, jak i kultury

i sztuki. Innym zagadnieniem, ujętym w ramach konferencji, było szeroko pojęte życie społeczno-kulturalne, intelektualne i naukowe w Warszawie oraz Królestwie Polskim, jego różne formy i aspekty. W tym przypadku celem było nakreślenie tła dla działań samego Krasińskiego.

Obrady rozpoczęły się 8 października 2015 roku w Opinogórze mszą świętą, którą w podziemiach tutejszego kościoła parafialnego odprawił ks. proboszcz Jarosław Arbat. W podziemiach tych zostali pochowani członkowie dwóch linii rodu Krasińskich – opinogórskiej, wśród nich Wincenty, jego żona ks. Maria z Radziwiłłów i syn Zygmunt oraz linii radziejowickiej. Po mszy złożono kwiaty na grobach szwoleżerów pochowanych na pobliskim cmentarzu. Po zakończeniu kampanii napoleońskich kilku żołnierzy przybyło bowiem z generałem Krasińskim do Opinogóry i zamieszkało w jego majątku. Jeden z nich pełnił np. funkcję lekarza domowego, inny był zarządcą okolicznych lasów.

Konferencję poprzedziło zwiedzanie otwartej w Oficynie Muzealnej ekspozycji zatytułowanej *Waterloo 1815–2015*. Zainteresowani mogli ją oglądać w towarzystwie komisarza wystawy, Rafała Wróblewskiego oraz reprezentantów Stowarzyszenia „Arsenał”, którzy współpracowali przy tym przedsięwzięciu udostępniając część eksponatów.

Kolejnym punktem opinogórskiej części konferencji był koncert. Zorganizowały go, w ramach Prezentacji Chopinowskich, Muzeum Romantyzmu w Opinogórze i Mazowiecki Instytut Kultury w Warszawie. Wystąpiła uczestniczka XVII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina, reprezentantka Białorusi, Yuliya Yermalayeva. Młoda pianistkę i jej repertuar zapowiedział znany polski skrzypek kameralista Józef Kolinek.

Koncert oraz konferencja odbywały się w budynku Oranżerii Muzeum Romantyzmu. Obrady otworzył dyrektor opinogórskiej placówki, Roman F. Kochanowicz. Powitał on gości i uczestników spotkania. Następnie przybliżył zebrany sylwetkę Wincentego Krasińskiego i omówił życie kulturalne na ziemiach polskich przełomu XVIII i XIX wieku, zwracając szczególną uwagę na działalność ks. Izabeli Czartoryskiej oraz podkreślając znaczenie jej rezydencji w Puławach jako ośrodka propagowania polskiej historii i kultury. Nawiązał również

do pomysłu stworzenia w Opinogórze podobnego centrum określane go jako „Puławy Mazowsza”.

Konferencję prowadzili dyrektor Kochanowicz oraz sekretarze naukowcy – dr Jolanta Załęczny z Muzeum Niepodległości i Rafał Wróblewski z Muzeum Romantyzmu. Prelegenci reprezentowali różne ośrodki naukowe i muzealne. Pojawili się również przedstawiciele środowisk rekonstrukcyjnych i pasjonaci historii.

Tomasz Klauza, założyciel i właściciel prywatnego Muzeum Wojen Napoleońskich w Witaszycach przedstawił referat poświęcony kawalerii polskiej doby wojen napoleońskich. Marcin Piontek ze Stowarzyszenia Regimentów i Pułków Polskich „Arsenał” omówił losy szwoleżerów Gwardii Napoleona. Doktor nauk medycznych Maria Turowska (Warszawski Uniwersytet Medyczny), popularyzatorka historii medycyny, a szczególnie medycyny wojskowej okresu wojen napoleońskich, przybliżyła postacie lekarzy Pułku Szwoleżerów Gwardii. Omówiła warunki ich pracy, warsztat, przedstawiła dokonania.

Wymienieni powyżej prelegenci są zaangażowani w działania grup rekonstrukcyjnych specjalizujących się w odtwarzaniu wydarzeń z przełomu XVIII i XIX wieku. Często uczestniczą w obchodach kolejnych rocznic napoleońskich tak w kraju, jak i zagranicą. Starają się w atrakcyjny sposób, w różnych okolicznościach (spektakle, widowiska plenerowe, konferencje) propagować wiedzę na temat epoki napoleońskiej. Ich referaty miały za zadanie przekazanie w sposób prosty, a jednocześnie atrakcyjny informacji z dziedziny wojskowości. Zarówno panowie Klauza i Piontek, jak i pani Turowska, zaprezentowali się w replikach mundurów z epoki oraz wykorzystywali prezentacje multimedialne. W ten sposób znacząco uatrakcyjnili swoje wystąpienia.

Do tematyki wojskowej nawiązywał referat dra Rafała Dmowskiego (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach). Przedstawił on sylwetkę Jana Marcelego Gutkowskiego, duchownego, kapelana wojsk napoleońskich oraz Naczelnego Kapelana Wojsk Królestwa Polskiego.

Powyższe referaty dotyczyły historii wojskowości. Ale konferencja przyniosła oczywiście szereg naukowych wystąpień przygotowanych przez historyków i literaturoznawców specjalizujących się

w badaniach nad historią ziem polskich w XIX wieku, a przede wszystkim nad polską kulturą doby romantyzmu.

Taki charakter miały wystąpienia przygotowane m.in. przez prof. Olafa Kryskiego, prof. Konrada Ajewskiego czy dra Tomasza Jędrzejewskiego. Skupili się oni na przedstawieniu kwestii stanowiących część prowadzonych przez nich prac badawczych.

Prof. dr hab. Olaf Kryski (Uniwersytet Warszawski) omówił proces powstawania oraz funkcjonowanie i znaczenie ordynacji opinogórskiej ufundowanej przez Wincentego Krasińskiego.

Kwestie literackie poruszyli w swoich wystąpieniach kolejni prelegenci. Prof. dr hab. Konrad Ajewski (Akademia Humanistyczna w Pułtuskach) przedstawił historyczne tło powstania i funkcjonowanie salonu literackiego prowadzonego w Warszawie przez Wincentego Krasińskiego oraz toczące się tam dysputy literackie, jak choćby głośny spór klasyków z romantykami.

Również dr Tomasz Jędrzejewski (Uniwersytet Warszawski) poruszył temat wspomnianego salonu. Przedstawił go jednak odmiennie, zaprezentował bowiem jego obraz w ujęciu literackim odnosząc się bezpośrednio do odpowiednich fragmentów *Dziadów* Adama Mickiewicza.

Z kolei Michał Sokulski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zaprezentował referat z pogranicza historii i literatury. Skupił się na kwestii postrzegania powstania listopadowego przez Wincentego i Zygmunta. W oparciu o korespondencję ojca i syna oraz dzieła literackie tego ostatniego przedstawił różnice w poglądach obu Krasińskich.

Niezwykle interesującym wystąpieniem był referat włoskiej badaczki polskiej literatury, dr Tiziany Cincinato (Uniwersytet La Sapienza w Rzymie). Omówiła ona związki rodziny Krasińskich z włoskim rodem arystokratycznym Torlonia. Autorka odniosła się do częstych pobytów Krasińskich we Włoszech, a przez to do kontaktów z tamtejszą arystokracją i finansjerą. Dr Cincinato oparła wystąpienie na dokumentach odnalezionych we włoskich archiwach, zaznaczając jednocześnie, że jest to dopiero początek jej pracy badawczej.

Inną tematykę podjął Marcin Ochman (Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie). Odszedł on w swoim wystąpieniu od problematyki

humanistycznej na rzecz nauk ścisłych i techniki. Jego bardzo ciekawy referat traktował o postępie naukowo-technicznym na początku XIX wieku. Autor przedstawił szereg wynalazków, które w znaczący sposób wpłynęły na rozwój technologiczny w sferze wojskowości, logistyki i komunikacji omawianego okresu.

Pierwszy dzień konferencji zakończyła dyskusja i podsumowanie wszystkich wystąpień, które zaprezentowały Wincentego Krasińskiego jako człowieka działającego nie tylko w sferze wojskowości i polityki, ale także kultury. Kilka wystąpień nie było bezpośrednio związanych z samym Krasińskim. Stanowiły one jednak doskonałe uzupełnienie dające ogólne wyobrażenie o sytuacji społecznej pierwszej połowy XIX wieku na ziemiach polskich. Warto w tym miejscu podkreślić, że referatom towarzyszyły prezentacje multimedialne, które uatrakcyjniły wystąpienia.

Kolejni prelegenci zaprezentowali się w drugim dniu konferencji, 9 października 2015. Obrady odbywały się w siedzibie Muzeum Niepodległości, w pałacu Przebendowskich w Warszawie. Zebranych powitał dyrektor dr Tadeusz Skoczek podkreślając wagę współpracy między różnymi placówkami muzealnymi, m. in. w kwestii organizowania takich przedsięwzięć, jak konferencje naukowe.

Obrady prowadzili ponownie sekretarze konferencji. Podobnie jak dzień wcześniej, również w czasie warszawskiej sesji zaprezentowano referaty różnorodnie pod względem podejmowanej problematyki. Dotyczyły one przede wszystkim kwestii literackich i historycznych.

Prof. dr hab. Leszek Kuk (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zaprezentował sylwetkę Wincentego Krasińskiego niejako w trzech odsłonach. Podział ten miał związek z czasami, w jakich przyszło działać generałowi. Była to najpierw wolna, choć chyląca się ku upadkowi Rzeczpospolita, potem Księstwo Warszawskie, a wreszcie Królestwo Polskie.

Bardzo ciekawy referat, oparty na analizie tekstu źródłowego przedstawiła dr Marta Kacprzak (Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego). Dotyczył on jedynej pracy historycznoliterackiej autorstwa Wincentego. Nosiła ona tytuł *Rzut oka na wieszczów Prowancji zwanych trubadurami* i poświęcona była średniowiecznej poezji prowansalskiej.

Badaczka dziejów rodu Krasińskich, dr Halina Tchórzewska-Kabata w swoim wystąpieniu połączyła tematykę historyczną i literacką. Dokonała bowiem porównania sylwetek i działań dwóch przedstawicieli rodu Krasińskich – Wincentego i Ludwika. Ten pierwszy to twórca ordynacji Krasińskich, ten drugi to pełnomocnik w zarządzaniu dobrami za czasów małoletności wnuków Wincentego. Swoją analizę autorka przeprowadziła na tle dwóch typów postaw, a jednocześnie dwóch epok – romantyzmu i pozytywizmu.

Historyczny charakter miał referat dotyczący związków Wincentego i Zygmunta Krasińskich z linii opinogórskiej rodu z Krasińskimi z linii zegrzyńskiej. Zaprezentował go dr Sławomir Jakubczak (Kancelaria Sejmu RP).

W trakcie sesji wystąpili również pracownicy placówek organizujących konferencję. Przedstawili oni referaty poruszające przede wszystkim kwestie kulturalne, ale także problematykę polityczną. Wystąpienia te dotyczyły bezpośrednio osoby Wincentego Krasińskiego.

Muzeum Niepodległości reprezentowało troje prelegentów. Dr Jolanta Załęczny omówiła wyniki kwerendy wybranych tytułów prasowych przełomu XIX i XX wieku opisujących postać i działania generała. Z kolei Michał Rybak przygotował ciekawy referat poświęcony historii Warszawy. Zaprezentował położone w stolicy miejsca związane z Wincentym Krasińskim. Przedstawił ich rolę i znaczenie w wieku XIX i dzisiaj. Jan Engelgard natomiast skupił się na działalności politycznej generała Krasińskiego. Omówił orientację prorosyjską w polskiej polityce XIX wieku. Na tym tle przedstawił postać Wincentego Krasińskiego jako jednego z jej czołowych przedstawicieli.

W tej części obrad wystąpiło również troje reprezentantów Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Referat Magdaleny Bral poświęcony był związkom Krasińskiego z kościołami północnego Mazowsza. Autorka przedstawiła fundacje oraz mecenat artystyczny i finansowy generała na przykładzie świątyń w Opinogórze, Pałukach, Krasnem i Ciechanowie. Natomiast Rafał Wróblewski, na podstawie dokumentów znajdujących się w zbiorach Biblioteki PAN w Kórniku omówił korespondencję pomiędzy Wincentym Krasińskim a Iwanem Paskiewiczem. Listy te dotyczyły m.in. sytuacji na ziemiach polskich po powstaniu

listopadowym. Z kolei Leszek Nowaliński zaprezentował interesujący referat z dziedziny historii sztuki. Przedstawił bowiem biografię i twórczość jednego z najbardziej znanych polskich malarzy dziewiętnastowiecznych – Januarego Suchodolskiego, który był adiutantem generała Krasińskiego.

W czasie konferencji wystąpili również studenci Uniwersytetu Warszawskiego. W swoich referatach powrócili do sygnalizowanych już zagadnień z dziedziny kultury i polityki. Agnieszka Milewska (Międzywydziałowe Interdyscyplinarne Studia Humanistyczne) omówiła słynne „wieczory u generała Krasińskiego”, czyli spotkania i dyskusje na temat polityki i literatury. Z kolei Bartłomiej Nawrocki (Wydział Polonistyki) scharakteryzował stosunek Wincentego Krasińskiego do romantyków i ich twórczości na tle relacji z synem Zygmuntem.

Podsumowując dwudniowe obrady dyrektor Muzeum Romantyzmu Roman F. Kochanowicz podkreślił, że tematyka konferencji pozostaje otwarta. Wiele wątków związanych z omawianymi zagadnieniami może stanowić podstawę do prowadzenia dalszych badań. Stąd plany, by zorganizować w przyszłości kolejną konferencję. Jej problematyka skupiałaby się przede wszystkim na życiu społeczno-kulturalnym Królestwa Polskiego poza Warszawą i przedstawiałaby to wszystko, co działo się poza metropolią.

Reasumując, konferencję w Opinogórze i w Warszawie należy uznać za udaną. Pozwoliła ona na poszerzenie wiedzy na temat życia i działalności Wincentego Krasińskiego. Pojawiły się ponadto wystąpienia przedstawiające nieco inne problemy, nie powiązane bezpośrednio z samym Wincentym Krasińskim. Cieszy fakt, iż prelegenci zaprezentowali referaty z różnych dziedzin. Były wystąpienia z zakresu wojskowości, polityki, dziejów rodu Krasińskich, ale także historii nauki i techniki, literatury oraz historii sztuki.

Warto podkreślić, że na konferencji, wśród słuchaczy pojawiła się młodzież gimnazjalna i licealna, także członkowie Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz szereg osób prywatnych zainteresowanych poruszaną tematyką.

Organizatorzy sesji planują na rok 2016 wydanie materiałów konferencyjnych. W opracowaniu znajdą się nie tylko teksty wygłoszonych referatów wzbogacone o ikonografię, ale także artykuły

wprowadzające i podsumowujące wydawnictwo. Publikacja będzie wspólnym przedsięwzięciem Muzeum Romantyzmu w Opinogórze i Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Izabela Wróblewska